

INSTITUTIONES
CANONICÆ

REMIGII MASCHAT A S ERASMO

CL REG. SCHOLARUM PIARUM,

NOVISSIMIS PONTIFICUM CONSTITUTIONIBUS,

Summariis DECRETALIUUM Omnium

CORRECTIONIBUS EX POSTERIORI JURE.

ET CONCILIO TRIDENTINO COLLECTIS,

*Bullarum ad ejusdem Concilii Decreta spectantium Compendio
aucta, & illustrata.*

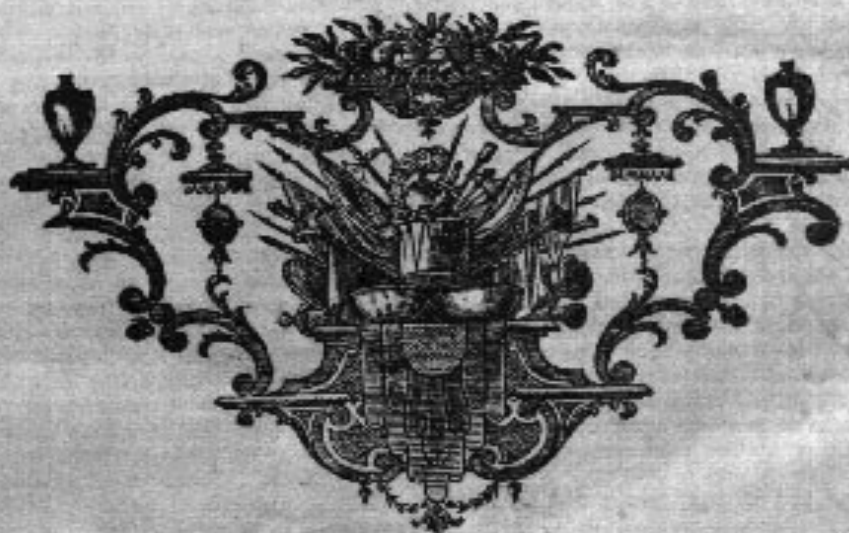
AB UBALDO GERALDI a S. CAJETANO

EX IISDEM SCHOLIS PIIS,

Apostolico Romani Cleri Examinatore, & Collegii
Ecclesiastici Rectore.

PARS PRIMA

*Institutiones Juris Civilis, Librum I. & II. Decreta-
lium complectens.*

FERRARIÆ MDCCLX.

SUMPTIBUS SOCIETATIS.

SED VENEUNT VENETIIS

APUD HÆREDES BALLEONIOS.

MONITA AD LECTOREM.

Resistantia hujus Operis in lucem editi Znomyæ in Germania anno MDCCXXXV. quæ causa fuit, cur ipsomet, Auctore vivente (Clarissimo Theologo, æque ac Canonista,) ne unum quidem exemplar publicæ commoditati superfluerit, eadem me impulit, ut illud iterum typis darem. Cum vero animadverterem, eam Auctoris fuisse mentem, ut Juris Canonici studiosis adjumento esset ad assequendum hujus theoriam non minus, quam forensium usum; Ideo operæ pretium duxi aliquot additamenta annexere ex pluribus Apostolicis sanctionibus, ac sacrarum Congregationum Decretis posterius editis congesta, quæ ad utramque finem assequendam faciliorem aperirent viam. Habes itaque, Lector, ante initium hujus primæ Partis addita a

pag. 80. usque ad pag. 122.

II. Summaria omnium Decretalium in corpore totius Juris Canonici contentarum; ideo positivum relata, ut cum non omnes, qui huic facultati student, Textum in promptu habere possint, universam, compendo saltem, notionem assequantur eorum, quæ in unaquaque eorundem Decretalium statuantur: quo certe fiet, ut horum summariorum aliquoties repetita lectio, facilius in his sancita memoriæ mandentur. Quæ de causa sub unoquoque Titulo Decretalium Gregorii Papæ IX. unita referuntur summaria capitulorum contentorum in Titulis, qui repetuntur in libro sexto Bonifacii VIII. Clementinis, & Extravagantibus, tum Joan. XXII. tum communibus.

III. Cum vero jus Decretalium in pluribus hodie immutatum sit, ne in eorundem summaris perlegendis quis decipiatur, addita sunt nota, quarum ope quid, & a contraria consuetudine, & a posterioribus Decretalibus, tum etiam a sacro Tridentino Concilio, summorumque Pontificum sanctionibus ad annum usque MDCCCLVI. statutum sit, indicatur.

IV. Innotuationes autem leges tum in notis post summaria adjectis, tum in sex Elenchis in fine eorundem summariorum digestis: quorum,

- I. Decretalium correctarum a posterioribus Decretalibus pag. 169.
- II. Decretalium correctarum pag. 175.
- III. Decretalium ampliarum pag. 185.
- IV. Decretalium speciatim innovatarum pag. 189.
- V. Privilegiorum abrogatorum pag. 190.
- VI. Apostolicarum Constitutionum, quæ accesserunt Decretis ejusdem Concilii, pag. 192.

V. Accedunt præterea quamplurima, & quidem novissima, sacrarum Congregationum Decretorum quæque universalis legi vim habent, tum in Elenchis, tum in corpore Operis suis adjecta locis; quorum quanta sit auctoritas pro peculiarium questionum decisione, ostendit Sanctissimus Dominus noster BENEDICTUS XIV. in Institutionibus ecclesiasticis latine editionis, *lib. 1. c. 107. §. Si quis de sacra Congregatione Concilii, quod pari modo dici potest de omnibus aliis sacris Congregationibus, ibi: Primo, non Scriptores de quæstionibus verba faciunt; illas autem sacra Congregatio dissolvit. Secundo, cum interpretanda Tridentina Synodus plerumque sit, summi Pontifices sacra Congregationem ipsam Synodi solam interpretem statuerunt. Tertio, impudentissimum esset, qui contenderit, majoris ponderis habendum esse privatam hominum, qui suo tantum mentis lumine ducitur, quam sententiam præclarissimi Cæsar, quem amplissimi Cardines ecclesiasticæ disciplina, & Sacrarum Canonum peritissimi constituerunt. Quarto, quia privati Scriptores nullam indicare legem possunt; quæ sane auctoritas a summis Pontificibus eidem Congregationi tribuitur, ut Ecclesiæ disciplinam per universum orbem amplifiet.*

VI. Ne autem opponas, Lector, nullam his Decretis fidem adhibendam esse, propterea quod non constet de ipsorum evulgatione per authenticum testimonium manu Secretarii signatum, & sigillo Cardinalis Præfetti eorundem Congregationum munitum; secundum Urbani VIII. Decretum sub die 2. Augusti an. 1641. consulto ea tantum adjecta sunt, quæ a probatissimis Auctoribus referuntur; quorum fidei nihil detrahit Urbani Decretum, cum dicitur locum habere in causis contentiosis. Et quod spectat ad Decreta Congregationis Concilii, horum quamplurima relata sunt ab eodem BENEDICTO XIV. partim in laudatis Institutionibus, partim in tractatu de Synodo Diocesana editionis Rom. an. 1735. cuius quam numeris omnibus absoluta sit in his, sicuti & in cæteris facultatibus scientiæ, nemo ignorat; reliqua vero in *Thezauri Resolutionum* ejusdem Congregationis, quæ pro authenticis apud omnes habentur, cum typis data fuerit una cum causarum discussionum summario; & non nisi de approbatione Secretarii prædictæ Congregationis.

VII. Videbis etiam in fine secundæ Partis duos alios Elenchos, quorum unus pravus, diversaque alias consuetudines, alter quamplures civiles leges a Decretalibus abrogatas enumerat.

VIII. Tandem duos Indices, prælorem Titulorum Juris Canonici, qui in dicta Parte explanantur, alphabetico ordine digestorum (contentos enim in hac prima reperies pag. 343.) posteriorem rerum omnium, quæ in utraque continentur.

IX. Additiones extra corpus hujus Operis habes a pag. 77. usque ad pag. 211. quas vero in corpore leges, tibi indicabit hoc signum. ¶

X. Quod si ex his, & Elenchis satis plenam notionem hodierni, receptique, quo vivimus, juris, haurire nequiveris (quod nos primam intendimus) prælorem fortasse habebis in supplemento, quod tunc quamprimum, si Deus dederit, in lucem editurum confido: cum ceteroquin ob tantam legum varietatem vix cuiquam sit integrum omnia referre.

XI. Interim omnia hæc mea additamenta, & sensa, si quid in his pro humanæ mentis imbecillitate erratum sit, Salomonis monito edoctus *Proverbia c. 3. neminem inani debere prudentiæ suæ, quod repetitum lego a D. Hieronymo in c. Ne imitaris §. de Constitutionibus, sanctæ Romanæ Sedis judicio humiliter, demissiveque subijcio.*

XII. Specimen additamentorum jam habes. Si quid commodi ad tua studia derivare ex his posse videas, utere; sin minus, laborem hunc meum benigno excipies animo.

P R Æ C U R S U S
JURIS CANONICI
 S E U I N S T I T U T I O N E S
 C I V I C O - C A N O N I C Æ.

In hoc Præcurſu ſequat Ordinem Inſtitutionum Imperialium ; utpote captui Diſcipu-
 lorum magis accommodum ; ita tamen, ut omittam ea, quæ in curſu Juris Canoni-
 ci ſuis traditi titulis : ea veto ex Digefſtis ſuppleam, quæ in Inſtitutionibus deſi-
 derantur ad notitiam Canoniftræ.

L I B E R P R I M U S

De Perſonis,

Perſonæ, tanquam obiectum materiale præſtantius, primum locum ſibi vendicant in hoc
 libro; Res, & Actiones in tribus poſterioribus pertractantur. Antequam verò ad Perſonas
 accedamus, oportet hic in 1. & 2. titulo Prælegimenti Juris inſiſtere.

T I T U L U S I

De Juſtitiâ, & Jure.

GIURIS de hac materia in Pandec-
 tis lib. 2. tit. 1. & 2. In Codice
 lib. 1. tit. 17. per tres Conſtitu-
 tiones.

1. Notæ ex *Lex. et utr. ff. de i.*
 Jus pluribus modis dicitur: 1. pro re-
 gula, ſeu præcepto communi, uti eſt
 Jus naturale, Gentium, Civile,
 Honorarium, Canonicum. 2. Pro ſententiâ judiciali,
 ſicut Prætor Jus reddere dicitur. 3. Pro loco, ſeu tri-
 bunalî, in quo Jus dicitur. 4. Pro neceſſitudine, ſeu
 conjunctione, uti eſt Jus cognationis, affinitatis, ami-
 citiæ. 5. Pro arte, ſeu diſciplinâ Juris, quo ſenſu a-
 liquis dicitur Profeſſor, vel uocatur Juris. 6. Pro ipſo
 uoluntate Jurium. 7. Pro facultate aliquid diſponendi,
 quo ſenſu dicitur aliquis jure ſuo uti, habere Jus per-
 ſequendi quod ſibi debetur &c. 8. Pro ipſo paſſivo,
 ſeu equo, quo ſenſu Juſtitiâ dicitur cuique Jus ſuum. Cæ-
 tera acceptiones Juris in decurſu hæſus ſententiæ uide-
 buntur.

2. Ex his colliges, præſentem Rabricam *de Juſti-
 tiâ, & Jure*, bene eſſe conceptam: nam in ea Jus
 accipitur pro arte, ſeu ſcientiâ Jurium, quo ſenſu Jus
 eſt poſterior Juſtitiâ, tanquam ſuo obiecto; atque ita,
 ſi non grammaticè, ſaltem Juridicè eſt derivatum, &
 appellatum à Juſtitiâ l. 1. pr. ff. de i. & con. 2. d. 1.
 ibi: *Jus autem eſt diſtinctum, quod Juſtitiâ eſt.* At ſi Jus
 accipitur pro equo, ſeu ipſo paſſivo, eſt prius Juſti-
 tiâ, utpote Jus obiectum, quo ſenſu Juſtitiâ eſt
 nomen derivatum à Jure; & ita Theologi hæc inſcri-
 bunt ſuum Tractatum: *De Jure, & Juſtitiâ.* Omniſis
 P. Romæ a S. Erafmo. Pars I.

aliis acceptionibus agam h. r. 1. De Jure accepto pro
 Volumine Jurium, quia Statiſimum Juris ante omnia
 hæc oportet, quales libros ad dicendum habeat. 2.
 De Jure accepto pro Jurisprudentiâ. 3. De Jure acco-
 pro pro præcepto communi agatur ſententiâ ſeq.

S. L

De Voluminibus Juris Romani.

3. Q. 1. *Quid, & quantum ſit Corpus Juris Civi-
 lis?* R. ad 1. Corpus Juris Civ. eſt volumen, in quo
 leges ſeu Jura condita continentur, ſicut anima in cor-
 pore. R. ad 2. Principia Volumina Juris Romani ſunt
 ſeqq. 1. *Papirianorum* à Sexto Papirio Jurisconſulto
 compilarum circa tempora Tarquinii Superbi, in quo
 leges *Cœnitiæ*, quas dedit Romulus Populo Romano
 in 30. Curias diſiſo, aliæque leges regia à Numa
 Pompilio, & ſubſequentibus Regibus hæc continen-
 tur. 2. *Leges XII. Tabularum* poſtea latinicè con-
 ſcripte, quas Cic. lib. 1. *de Orat.* omnibus Philoſo-
 phorum Inſtitutionibus antepoſuit. Leges hæc à Græciâ
 auferuntur delecti ad hoc Decretum, quas decem tabu-
 lis æbreis, vel æreis incidunt, eoque dua alias ad-
 centes, teruntur *Leges XII. Tabularum*. Erant ea-
 rum fragmenta in rotundis exemplaribus Juris Civi-
 lis, textuſque fidelè dignoſcuntur ex præcis vocabulis,
 ut *ſamilis heriſimode*, *communi dividunds* &c. 3.
Edictum Perpetuum, quod tandem mandato Adriani
 Imp. Salyius Iulianus Jurisconſultus ex variis Magi-
 ſtratum Edictis conſtituit, illudque ſuis Commenta-
 riis illuſtravit Papijanus, Paulus, Ulpianus. & alii
 Jurisconſulti. 4. *Conſtitutio Gregoriana*, & *Hieronymiana*,
 in quem Gregorius, & Hieronymus Jurisconſulti
 cetera auctoritate tranſulerunt Conſtitutiones Princi-
 palium

INSTITUTIONES CANONICÆ

REMIGII MASCHAT A S. ERASMO

CL. REG. SCHOLARUM PIARUM,

NOVISSIMIS PONTIFICUM CONSTITUTIONIBUS,

Summariis DECRETALIUUM Omnium

CORRECTIONIBUS EX POSTERIORI JURE,

ET CONCILIO TRIDENTINO COLLECTIS,

*Bullarum ad ejusdem Concilii Decreta spectantium Compendio
aucta, & illustrata*

AB UBALDO GIRALDI a S. CAJETANO

EX IISDEM SCHOLIS PIIS,

Apostolico Romani Cleri Examinatore, & Collegii
Ecclesiastici Rectore.

PARS SECUNDA

Complectens Librum III. IV. & V. Decretalium.

FERRARIÆ MDCCLX.
SUMPTIBUS SOCIETATIS.

SED VENEUNT VENETIIS
APUD HÆREDES BALLEONIOS.